

[Kjær Rasmussen.]

ning er den skæve fødevareresituation i allerhøjeste grad et spændingsskabende moment. Lad os da derefter vende os til landbruget i dagens Danmark.

Helt op til 1967 levede man inden for regering og inden for landbruget i det håb, at Danmark en dag i en ikke for fjern fremtid ville være at finde som medlem af fællesmarkedet, og af den grund undlod man at interessere sig synderlig for landbrugets struktur og produktionsmåde. Med rette kunne man ræsonnere, at det danske produktionsapparat var langt mere udviklet end fællesmarkedets og langt mere effektivt. Men det, der skete, var jo, at håbet om optagelse eller indlemmelse — hvad man nu vil — i Romunionen brast, i hvert fald hos de mere realistisk indstillede. Og næppe mange regner i dag med, at Danmark nogen sinde kommer med i det nuværende fællesmarked. Skulle der være enkelte tilbage, kan de såmænd godt opgive håbet, for en af grundene til, at man ikke ville vide af Danmark, var jo, at vores landbrug ville blive for stærk en konkurrent for EECs.

Vi indrømmer gerne, at dansk landbrugs nuværende struktur ville have fået om ikke andet så i hvert fald en galgenfrist inden for fællesmarkedet. Men efter at medlemskab er glippet her, er der ingen undskyldning for længere at undlade en seriøs debat om landbrugets problemer.

Man kan ikke bortforklare, at landbruget har haft vanskeligheder at slås med gennem flere år. Bytteforholdet er kraftigt forringet, undertiden har det knebet med at få produktionen afsat, vi har oplevet svinepukler, kornpukler osv. Nogle af disse problemer er kommet til os udefra, andre skyldes forsømmelighed hos landbrugets egne folk. Til eksempel er et ord som planlægning jo et tilsyneladende aldeles ukendt og uønsket begreb inden for landbrugssektoren som helhed. Det skulle være overflødigt at tilføje, at vi naturligvis godt ved, at den enkelte landmand planlægger for egen bedrift. Men vi ønsker bare at påpege, at vil landbruget undgå de tilbagevendende harmonikasammenstød, må det lære planlægningens nødvendighed.

En væsentlig hindring for en sådan planlægning er naturligvis de mange små brug. Vi er ikke fanatiske hadere af småbrug,

men vi kan bare se, at med et bytteforhold, som til stadighed forringes, bliver det en nødvendighed for landbruget at nedsætte omkostningerne ved produktionen. Det samme kan vel udtrykkes derved, at man siger, at produktionen pr. ansat eller produktiviteten i det hele taget må stige. Nu vil jeg gerne for ikke at blive misforstået understrege, at jeg har sagt produktionen pr. ansat, jeg har ikke talt om, at totalproduktionen som sådan skal i vejret; efter vor mening skal den ned.

Også landbruget er vel kommet over den tyrkertro, det engang havde på, at det kunne producere sig ud af vanskelighederne; den fremgangsmåde duer ikke. Men er det så muligt under den nuværende struktur at få produktionen pr. ansat til at stige, få produktiviteten til at stige? Vi tror det ikke, fordi der allerede på nuværende tidspunkt er tale om fuld udnyttelse i de små og intensiverede bedrifter. Problemet ligger således på et andet felt, nemlig i antallet af samlede ansatte ved landbruget. Vi må erkende, at vi antalmæssigt skal længere ned, end vi er nu, dersom bytteforholdet skal forbedres. En yderligere mekanisering vil ikke hjælpe stort, dels fordi mekaniseringen allerede er næsten total, dels fordi maskinparken ikke kan udnyttes effektivt på de mindre brugsstørrelser.

Det, jeg her har sagt, peger jo ganske klart i retning af større enheder inden for landbruget, og efter vores mening vil det da også være rigtigst at åbne for adgangen til fri sammenlægning uden arealbegrænsning, men formen, hvorunder disse større enheder kommer til at eksistere, er ingenlunde ligegyldig for os. I sommer diskuterede man muligheden af at tillade oprettelse af de såkaldte aktieselskabsgodser, og så vidt jeg erindrer fra dengang, overlod landbrugsministeren det til den siddende landbokommission at finde ud af, om den form for landbrug var noget for os herhjemme. Jeg vil gerne spørge ministeren, om kommissionen har foretaget overvejelser af den nævnte art, og hvilket resultat kommissionen eventuelt er kommet til.

Jeg kan lige så godt sige med det samme, at vi aldeles ikke er med på tanken, fordi den simpelt hen vil indebære, at danske bønder forvandles til lønarbejdere, og lønarbejdere i dagens Danmark har som be-